

A jelölt kódszáma:

Državni izpitni center

P 2 3 2 A 1 0 3 1 2

ŐSZI VIZSGAIDŐSZAK

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

2. feladatlap

Művészi szöveg(részlet) elemzése

2023. augusztus 23., szerda / 60 perc

Engedélyezett segédeszközök:

A jelölt golyóstollat vagy töltőtollat hoz magával.

A feladatlaphoz mellékelve van egy üres lap a vázlatkészítéshez.

SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

ÚTMUTATÓ A JELŐLTNEK

Figyelmesen olvassa el ezt az útmutatót!

Ne lapozzon, és ne kezdjen a feladatok megoldásába, amíg azt a felügyelő tanár nem engedélyezi.

Ragassza vagy írja be kódszámát az erre kijelölt helyre ezen az oldalon, az értékelőlapokon és az üres lapon!

A feladatlap két művészi szöveg(részlet)et tartalmaz, valamint a hozzájuk kapcsolódó irányított és kevésbé irányított szövegalkotási szempontsört. A kettő közül csak az egyiket válassza, vagy az irányítottat (1.), vagy a kevésbé irányítottat (2.)! A dolgozat terjedelme minimum 400–600 szó. Összesen 30 pont érhető el.

A táblázatban jelölje x-szel a választott szövegalkotási módot!

1.	2.

Csak golyós- vagy töltőtollat használhat. Írott betűkkel, olvashatóan írjon, a nyelvtani és a helyesírási szabályoknak megfelelően! Ha rosszul fogalmazott, húzza át a szót vagy a mondatot, és írja le újra! Az olvashatatlan dolgozatot 0 ponttal értékeljük. A mellékelt üres lapra írt vázlatát nem értékeljük.

Bízzon önmagában és képességeiben! Eredményes munkát kívánunk.

A feladatlap terjedelme 12 oldal, ebből 2 üres.

Üres oldal

1. Irányított irodalmi fogalmazás Csáth Géza: Szombat este című novellája alapján

Szombat este, ó, az mindig a legszebb. E napon ugyanis nincsen meleg vacsora – hús, főzelék vagy tészta, amit sorban meg kell enni – hanem sok minden. És ehetünk, amit akarunk. Akár teát, amelyet nagymama főz. [...] Akár tojást: és akkor szólni kell Évának, a szakácsnőnek, hogy mennyi kell. Akár apró halakat, amelyeket apa hoz haza egy dobozban. Szóval, pompás az egész. Az asztalon egy nagy tálban pirított kenyér van, és egy másikban vaj és túró, a harmadikban főtt burgonya.

Ilyenkor apa és anya is, mintha jobban örülnének. És ők is, legalább azt hiszem, szeretnék, hogy mindig ilyen vacsora legyen, mert ez sokkal-sokkal jobb és kedvesebb, mint a többi napi rendes vacsorák.

Nagymama ilyenkor csak teát iszik. Bordó színűre főzi, és mialatt fő, a csészéjében cukrot éget hozzá rummal. A rum lilás rózsaszínű lángocskákkal ég, és kicsapkod néha a csésze szélén túl is, a nagymama meg leteszi a szemüvegét, és mosolyogva nézi; közben cukrokat dörzsöl a citromhoz. Apa halat eszik először, de azután behozatja a paprikát, a sót, a borsot, a mustárt, a köménymagot, a kaprit és a petrezselymet. Mindenikből szed egy keveset, sok túrot és vajat vesz hozzá, azután pedig a vastag, ezüst tejeskanállal szétkeveri az egészet. Pompás ez kenyérre kenve. Én és Dezső mindenből eszünk sorba. [...]

Vacsora után apa rágyújt. Én elhozom a sarokból a pipát, Dezső a gyufát a fiókos szekrényről és Eti a dohányos szitát. Apa lassan megtömi a nagy, faragott tajtékpipát, és azután rágyújt. Gyönyörű, kék füstkarikákat bocsát; mindenkinek hármat; nekem is, Etinek is, Dezsőnek is, és ha kérjük, nagymamának és anyának is. Azután újságot olvas. [...]

Nemsokára jó be Julcsa. Hozza a mosdótálat; forró benne a víz. Lábat kell mosni. [...], összeszappanozza a lábunkat. Csiklandja, mossa, öblíti, míg csak egészen nem tiszta. És három mesét mond el ezalatt. [...]

Ekkor már apa és anya bemennek a tisztaszobába. Két lámpást visznek be, és felnyitják a zongorát. Apa zongorázik, anya mellette ül. Közben beszélgetnek, és apa olykor megcsókolja anyát.

Míg Julcsa a mesét mondja, hallgatom a muzsikát is; mert mindkettőt jól ismerem. Nagyon szomorú zene, csak apa és anya szeretik. Mi nem. Ha valami vígát kezd apa, bezzeg fölugrunk, és táncolunk az ágyban. [...]

Julcsa azután kiviszi a tálat, feltörüli a padlóról a tócsát, és mi már szundikálni kezdünk. De nem jó elaludni mindjárt. Többször felnyitjuk a szemünket, mert a Homokember még nem jött, és addig úgyse lehet jól aludni. Meg kár is, amikor olyan szép minden. Az ebédői lámpa csak kicsit világít be a szobába, mert behajtuk az ajtót, és jól halljuk a zongorát. De nemsokára bejő a nagymama, [...] vizet önt a nagy pohárba. Cukros vizet csinál. És odaviszi mindenikünk ágyához, jól vigyáz, nehogy egyikünk is többet igyék, mint a másik.

Most már lehet aludni. Nagymama bemegy a szobájába, és ő is vetközni kezd. Künn nyílik a konyhaajtó. Bejő Julcsa. Egy tálcán hozza a kancsót és poharakat. Átmegy a szobákon – csilingelnek a poharak, amint egymáshoz ütődnek – és leteszi a tálcát az asztalra. Azután újra kimegy. Néhány perc múlva pedig a mécses is hozza. Ezt is apáék szobájába viszi az asztalra.

És e pillanatban már itt a Homokember.

Apa azt mondta, amikor mutattuk neki, hogy az a kancsó árnyéka. S ha a kancsót elvette, valóban eltűnt a Homokember is. De mégse árnyék az, hanem a Homokember. Olyan, mint egy bagoly, és éppen mintha apa ágyának peremén ülne. Borzasztó ránézni, mert hatalmas, félelmes és csúnya ő. S olyankor a fülünkre húzzuk ám a takaróinkat. Csak néha hajtuk le a paplan csücskét, és azon át egy pillanatra még kinézünk. A Homokember még mindig ott áll, mozdulatlanul. Várja, hogy elaludjunk, s aludni is kell, mert ő akarja. [...]

Szombat este a Homokember is jókedvűbb, mint máskor. Elvégre másnap vasárnap lesz, s ilyenkor rendszeren tovább alszunk, s ennek ő örül. Szereti, ha sokat alusznak az emberek. Ha este úgy érezzük, mintha a szemünkben homok volna, s emiatt a pillánk nehezül, ezt a Homokember okozza. Valószínűleg az ásításhoz is van valami köze.

...Apáék a tisztaszobában lassanként készülni kezdenek. Lecsukják a zongorát, elfújják a lámpákat, és lassan, egymást átölelve átjönnek a szobáinkba. [...]

Azután apa végigmegy gyertyával az összes szobákon. Megpróbálja, be van-e zárva az ajtó, és visszajön. Elfújja a gyertyát aztán, és ő is ágyba fekszik. Most már mindenki lefeküdt. [...]

Szemponatok:

- Ismertesse a novella témáját és az írói elbeszélésmódot!
- Mutassa be röviden, kik alkotják a családot, és utaljon rá, milyen körülmények közt élnek! Vizsgálja meg, mitől más szombat esténként a családban a hangulat, és azt, ki hogyan éli ezt meg! Mutassa be a lefekvés körüli történéseket! Fogalmazza meg, hogyan jelenik meg és mit jelképez a Homokember!
- Foglалjon állást arról, mit jelent a család az életünkben, miért jó családban élni! Írja le, Ön szerint mi teheti a hétköznapot ünneppé! Fogalmazza meg, voltak-e korábbi életében, vagy vannak-e most félelmei! Írja le, hogyan tudta, illetve hogyan tudja legyőzni őket!

2. Kevésbé irányított irodalmi fogalmazás Molnár T. Eszter: Present, perfect című novellája alapján

Szótlanul kerülgetjük egymást a konyhában és a babkonzervszagú folyosón. Bömböl a rádió, folyton a BBC megy, nyelvtanulás céljából. Anya valami reggeli beszélgetős műsort hallgat. [...]

Anya már öltözik. Magassarkút húz, pedig azt otthon soha nem szokott, nem bírja a bokája. Ki is festi magát, gondosan rúzsoz, mintha számítana. Jól kell kinézni, mondja, mikor észreveszi, hogy bámulom. Te mit veszel fel? Mondom, hogy én ma nem megyek sehová, rosszul érzem magam, kapar a torkom. Nem adja fel, addig nyaggat, amíg fel nem öltözöm. Hogy nézel ki, csak nem harisnyában akarsz az utcára menni? Csak de. Nem mer egyedül hagyni, fél, hogy akkor tényleg itthon maradnék, inkább megvárja, amíg felveszem a bakancsom. Rágja a körmét, görcsöl, hogy el fog késni miattam. Még nem ismeri ki magát túl jól a menetrendeken. Újrafűzöm a bal bakit, csak hogy húzzam az időt. A metróig együtt megyünk. Megpusztilna, de elfordulok.

A sulis előtere kész uszoda, a kisebb lányok lakkbőr cipőjéből csorog a víz. Anya egyetlen szerencséje, hogy nem kell egyenruhát hordanom. Ha nekem is olyan szalagos kalapokban kéne rohangálnom, mint a kicsiknek, akkor tuti már az első napon leléptem volna. Elvileg tőlünk is elegáns viseletet várnak el, de én úgy csinállok, mintha a házirendnek ezt a passzusát nem olvastam volna el. Azért a látszat kedvéért magam köré tekerem a szekrényemben tartott fekete lapszoknyát, amit még nyáron vettem a Szigeten. Aisa rámköszön, mosolyog, mintha örülne, hogy lát, megjegyzi, hogy esik az eső. Ugyanaz a ruha van rajta, mint tegnap. Lehajol, pakolja a könyveit, én meg félrehúzódok, nehogy hozzám érjen. Kevés fejkendős jár ide, legalább ennyi előnye van annak, hogy ez egy katolikus iskola.

Fizetős hely, azért is vettem fel az egyetemi előkészítőre, annak ellenére, hogy csak az idén jöttem, nem voltak meg a vizsgáim, sőt egyelőre az angoltudásom sem valami fényes. Ide csak lányok járhatnak, ráadásul időnként még a templomba is elhajtának minket, de nem nagyon válogathattam, volt ez, vagy mehettem volna college-ba, aztán húspogácsát sütni a McDonalds-ba. A tandíj persze iszonyú magas, úgyhogy minden másra spórolnunk kell, például egy annyira gáz lakásban lakunk, amelyet otthon elképzelni sem tudtunk volna. Anya, miközben próbál nem bőgni a mocskos padlószőnyeg miatt, minden este elmondja a mantrát, hogy a jó iskoláért érdemes áldozatot hozni. [...]

Otthon vártam a szüneteket, itt viszont gyűlölöm őket. A többi lány évek óta ismeri egymást, mindenki tudja, hol a helye. Van egy társaság, akik senkivel sem állnak szóba, és maguk között is csak félszavakban beszélnek. Nem tudom, kik lehetnek, de úgy néznek ki, mintha folyton unatkoznának, és sulis után hatalmas Land Roverek várják őket a kapu előtt. A maradék tulajdonképpen egész kedves, odahívnak az asztalukhoz az ebédlőben, megkérdezik, lehet-e kapni kólát Magyarországon. Mikor válaszolok, az egyikük forgatja a szemét. Biztos rossz szót használtam, vagy béna volt a kiejtésem. Hallgatok inkább, némán kanalazom a levest. Olyan híg, mint a víz. Felnézek, látom, hogy a többiek a másik irányban merítik meg benne a kanalat. Megpróbálom én is úgy csinálni. Egyszerre beszélnek, nem tudom követni, miről van szó. Elbambulok, arra gondolok, hogy otthon már vége a tanításnak, és Zita már mehet a műjégre, plázázni, vagy ahová csak akar. Azt mondta, nem enged senkit odaülni a helyemre, de tudom, hogy csak idő kérdése, és el fog felejteni. Most is biztosan Orsival lóg. Hiába csetelünk minden nap, egyre kevésbé értem a poénjait, és néha, mikor megkérdezem, hol van éppen, csak annyit ír, hogy semmi meg hosszú. [...]

Ma reggel nézegettem a repülőjegyeket a neten. Nem is olyan drágák, de zsebpénzből nem tudok hazaszökni, kénytelen leszek lopni anyától, aztán lelépni, mielőtt észrevenné. Azt viszont nem tudom, hogy otthon hova megyek majd. Zita megkérdezte a szüleit, nem lehetnék-e el náluk egy évig, de ők hallani sem akartak róla. Éppen válnak, szóval nem is csodálom. Apámhoz nem mehetek az új nője miatt...

Szempontok:

Ismertesse a novella témáját és az írói elbeszélésmódot! Ismertesse, hogyan viszonyul a lány és az édesanyja a megváltozott körülményekhez! Vizsgálja meg, hogyan éli meg a lány az iskolában a mindennapokat! Vizsgálja meg azt is, milyen családi és baráti kapcsolatai voltak a lánynak otthon, és hogyan alakulnak ezek az idő múltával! Fogalmazza meg, mit vált ki mindez belőle! Írja le, Ön hogyan próbált volna a lány helyében alkalmazkodni az új helyzethez (távollét, új otthon, iskola, más kultúra)! Fogalmazza meg, mit tehet a távolság a barátsággal! Adjon három jótanácsot arra nézve, hogyan tudjuk megőrizni a távollét ellenére is a barátságot!

A szempontok sorrendjét nem kötelező követnie. Állításait idézetekkel támassza alá! Ügyeljen a dolgozat szerkezetére, a stilisztikai és a nyelvi megformálásra!

Üres oldal